

EVALUAREA PRIN PROIECT. STUDIU DE CAZ: CONCURSUL EUSTORY

ECATERINA STĂNESCU¹

Indiscutabil ultimii ani au fost, și pentru învățământul românesc, ani de schimbări: au fost modificate planurile de învățământ și programele școlare - documente care sunt centrate pe obiective și competențe ce susțin performanțe reale și dezvoltarea personală și profesională a elevilor. Aceste preocupări sunt firești în condițiile în care într-o proporție covârșitoare românii consideră că ceea ce se învață în școală le folosește elevilor în viață².

Înnoirea a cuprins și disciplina istorie pentru care noul curriculum³ realizează o selecție a conținuturilor printr-un echilibru între abordarea cronologică și cea tematică. Domeniile de conținut sunt organizate în jurul unor aspecte relevante pentru elev și reprezentative din perspectiva științei istorice și a cerințelor societății contemporane. Ele sunt menținute pe toată durata studierii istoriei în învățământul preuniversitar, clasele a IV-a-a XII-a, și anume *Popoare și spații istorice, Oamenii, societatea și lumea ideilor, Statul și politica, Religia și viața religioasă, Relațiile internaționale*.

Important este și faptul că sunt identificate acele obiective și competențe care pot fi evaluate atât pe parcursul cât și în perioada finalizării învățământului; sunt obiective și competențe care vizează comunicarea, participarea la rezolvarea problemelor comunității, învățarea eficientă, educația permanentă. În acest sens, trebuie acordată o atenție sporită asigurării obiectivității, transparenței și comparabilității evaluării rezultatelor școlare.⁴

O metodă alternativă de evaluare este **proiectul**, ce poate fi utilizat și ca metodă interactivă de predare-învățare. Acesta îi solicită pe elevi să facă o cercetare, o activitate în echipă, o creație, să se intereseze de ceea ce se petrece în interiorul și în exteriorul școlii. Există două tipuri de proiecte:

a. proiecte disciplinare sau pluridisciplinare, care au ca scop îmbogățirea activității desfășurate în timpul orelor de curs prin realizări concrete;

1. Profesor gr. I, Colegiul Național Mihai Eminescu, București.

2. Fundația pentru o Societate Deschisă, *Barometru de opinie publică*, 2004, p.28.

3. Programele școlare pentru clasele a IX-a-2004, a X-a-2004, a XI-a-2005 și a IV-a-2005.

4. *Un sistem de criterii pentru acordarea notelor în învățământul gimnazial și liceal*, SNEE, 1999.

b. proiecte cu caracter socio-cultural, desfășurate în afara orelor de curs (realizări de spectacole, decorarea sălilor de clasă și a spațiilor comune, excursii tematice, ajutorarea persoanelor în vârstă sau cu dizabilități, ajutorarea colegilor cu probleme, etc.).

Ca modalitate de evaluare curentă, proiectul are următoarele caracteristici:

1. sarcina de lucru este complexă și necesită un timp îndelungat de realizare, de la câteva ore la câteva săptămâni;
2. modul de alocare a timpului este flexibil;
3. accesul elevului la materialele resursă este liber, acesta fiind în permanență încurajat de către profesor să utilizeze documentația necesară;
4. structura proiectului nu este uneori suficient de bine definită de la început, deoarece tema poate fi abordată din mai multe puncte de vedere, iar soluțiile și concluziile la care se ajunge nu pot fi anticipate în totalitate.⁵

Proiectul poate fi de tip teoretic, de tip practic sau o combinație a acestora; în cadrul lui se poate lucra individual sau în grup și oferă posibilitatea utilizării gândirii critice a elevilor, a libertății lor de inițiativă intelectuală, le dă posibilitatea să înțeleagă ei înșiși desfășurarea evenimentelor.

Tema unui proiect poate fi aleasă de către învățător, profesor sau elevi. În alegerea subiectului trebuie avute în vedere următoarele criterii⁶: elevii

- să aibă un anumit interes pentru subiectul respectiv;
- să cunoască dinainte unde își pot găsi resursele materiale;
- să fie dornici în a crea un produs de care să fie mândri;
- să nu aleagă subiectul din cărți vechi sau să urmeze rutina din clasă.

La rândul său, profesorul va evalua, prin proiect, următoarele competențe: validitatea (măsura în care proiectul se adecvează temei abordate), elaborarea și structura, performarea sarcinilor (nivelul de performanță la care se plasează elevul în realizarea diferitelor părți componente ale proiectului), documentarea și modul de utilizare a materialelor resursă, formularea concluziilor și a unor generalizări sau abordări noi, modalitatea de prezentare a raportului scris.

Studiu de caz: Concursul ISTORIA MEA - EUSTORY

O componentă importantă a modernizării învățământului românesc este și educația non-formală realizată printr-o diversitate de concursuri: concursul transdisciplinar *Istorie și societate în dimensiune virtuală*, concursul interdisciplinar *Cultură și civilizație românească*. Concursul ISTORIA MEA - EUSTORY propune învățarea istoriei prin cercetare. „Țelul principal este stimularea interesului tinerilor pentru trecutul istoric, dezvoltarea atașamentului lor față de comu-

5. *Ibidem*, p.31.

6. Otilia Păcurari, Anca Târcă, Ligia Sarivan, *Strategii didactice inovative*, Sigma, București, 2003, p.73.

nitatea locală din care fac parte, de statul român și de valorile europene și general umane”⁷.

Concursul ISTORIA MEA - EUSTORY este parte a rețelei EUSTORY, inițiată și susținută (începând cu anul 2001) de Fundația Körber, cu sediul în orașul Hamburg, Germania. În cadrul rețelei EUSTORY se organizează concursuri naționale de cercetare istorică în 18 țări europene (Germania, Belarus, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Elveția, Estonia, Italia, Letonia, Norvegia, Polonia, România, Rusia, Serbia-Muntenegru, Slovacia, Slovenia, Țara Galilor, Ucraina). Competiția susține o perspectivă europeană asupra istoriei locale, regionale și naționale pentru a evita excluderea și a promova înțelegerea. Mandatul EUSTORY este acela de a încuraja studierea istoriei europene „de la rădăcini”, precum și de a cunoaște marea diversitate a experiențelor. Opunându-se folosirii istoriei ca armă ideologică, EUSTORY subliniază rolul acesteia ca instrument al înțelegerii interculturale. Toate aceste idei sunt cuprinse în Charta EUSTORY, documentul de bază al rețelei. Pentru exemplificare, iată câteva dintre temele stabilite, la nivel național, de către asociațiile membre: Belarus - *Străinii dintre noi* (2004-2005), Bulgaria - *Timpul liber în oglinda istoriei* (2003-2004), Germania - *După muncă și răsplată? Munca în istorie* (2004-2005), Serbia - *Rememorând copilăria* (2003-2004), Țara Galilor - *Moștenirea mea* (2003-2004).

Elevii premiați au ocazia să se întâlnească în cadrul unor școli de vară sau on-line, așa cum a fost activitatea propusă în 2004-2005. Proiectul s-a numit *The Long Shadow of World War II. Young Europeans on „The Future of Remembrance (Urmele celui de-al doilea război mondial. Tinerii europeni despre viitorul memoriei)* și a pus în legătură patruzeci de tineri între 18 și 24 de ani din douăzeci de state europene. Într-o primă etapă ei au analizat câteva manuale de istorie pentru a vedea modul în care este prezentat, în diferite țări, același eveniment, și anume al doilea război mondial. A doua etapă a însemnat discuții cu martori ai evenimentelor, a treia, interviuri cu adolescenți în legătură cu evenimentul analizat, iar ultima a fost descrierea unor monumente care comemorează fapte și oameni din timpul războiului.⁸

Forum-ul *The Future of Remembrance* a fost primul pas în formularea unor idei despre modul în care Europa își poate reaminti al doilea război mondial și în viitor. Restricțiile presupuse de lucrul prin forum au impus un pas suplimentar: întâlnirea în cadrul unui seminar, în aprilie 2005. Dacă tinerii participanți au dat note destul de mici lecțiilor de istorie din școală, cu toții au fost de acord cu

7. Broșura concursului ISTORIA MEA - EUSTORY, Ediția a IV-a, 2005-2006: *Acasă. Ieri și azi: locuri, oameni, obiceiuri*, p.1.

8. *The Long Shadow of World War II. Young Europeans on The Future of Remembrance*, 2005, p.41.

susținerea unei forme active de a cunoaște istoria precum și cu strângerea legăturilor dintre ei. Ei au arătat faptul că păstrarea memoriei nu trebuie să se limiteze la a depozita informațiile, ci fiecare generație are dreptul să-și pună propriile întrebări asupra istoriei și să lege răspunsurile de realitățile pe care le trăiește.⁹

În România concursul este organizat de Asociația DRIFI; elevii sunt încurajați să folosească o diversitate de surse, să utilizeze mărturiile contemporane, să abordeze trecutul din perspective multiple, să folosească investigația ca modalitate de cunoaștere. Ediția I din în anul 2000 a avut tema *Copilăria și adolescența altădată*, cea din 2001-2002 *Tehnici și tehnologii în comunitățile de ieri și de azi*, iar cea din 2003-2004 *Ajută-ți aproapele. Solidaritate umană în comunitățile de ieri și de azi*. Această din urmă temă a fost generoasă „nu numai pentru că istoriografic prezintă valențe neexploatate, ci și/ sau mai ales pentru actualitatea pe care o presupune. Este un subiect dificil pentru că este extrem de actual”¹⁰.

La această a treia ediție elevele pe care eu le-am coordonat au participat cu proiectul intitulat *Curajul de a ne reaminti* în care au cercetat un subiect actual și sensibil, și anume Holocaustul în România. Documentația lor a cuprins atât parcurgerea unor cărți de referință asupra acestui subiect, dar mai ales discuții cu câteva supraviețuitoare ale deportărilor din Transnistria. Așa cum au subliniat elevele, „**A ajuta înseamnă a fi om!** Înseamnă a închide o întregă mare de dărnicie și căldură într-un gest, un gest atât de puternic încât poate mișca munții, poate face ca în plină noapte să răsară soarele. Cât de mult înseamnă o atingere, un cuvânt spus din inimă pentru inimă, o îmbrățișare, atunci când simți că nu mai ai puterea să mergi înainte, atunci când poate nu mai vrei să mergi înainte... Ajutându-i pe ceilalți te ajuți pe tine. Te ajuți descoperindu-te ca om, te ajuți rămânând viu în memoria și sufletul celui pe care l-ai ajutat. Intrega noastră viață este un pod susținut de stâlpi de încredere și ajutor, uneri puternici, alteori nu. Se întâmplă însă că de tăria acestora să depindă uneri supraviețuirea noastră”¹¹.

Cea mai recentă ediție cu tema *Acasă. Ieri și azi: locuri, oameni, obiceiuri* a avut termen de depunere a proiectelor 25 ianuarie 2006. „Aria de cuprindere a temei este considerabilă. Ea cuprinde desigur istoria locurilor care au re-

9. *Ibidem*, p.1.

10. Mirela-Luminița Murgescu, „Ajută-ți aproapele”... *Sensibilitate, filantropie și spirit umanitar sub lupa adolescenței*, în Mirela Luminița Murgescu, Silvana Rachieru (ed.), *Ajută-ți aproapele. Solidaritate umană în comunitățile de ieri și azi. Tinerii cercetează istoria. Concursul ISTORIA MEA-EUSTORY, Ediția a III-a, 2003-2004*, Dominor, București, 2005, p. 7-8.

11. Un exemplar al lucrării realizate de elevele Georgiana-Alina Cecănuș, Ruxandra Alina Negoită, Alexandra Maria Șovăială, Camelia Georgiana Vilău, Georgiana Zelincă și Ana-Maria Stoenescu este păstrat în Arhiva Concursului ISTORIA MEA – EUSTORY, nr. 80/2003.

prezentat acasă pentru anumiți oameni, pentru o familie sau pentru un anumit grup social: locuri concrete, fizice, palpabile [...] dar și locuri simbolice, cum ar fi patria, regiunea, familia, comunitatea de apartenență sau civilizația de la care ne revendicăm. Istoria locurilor nu poate fi concepută fără istoria oamenilor¹².

Așa cum s-a procedat la fiecare ediție, pentru profesorii și elevii implicați a fost editată o broșură care detaliază nu doar condițiile de participare, ci și modul în care trebuie organizată munca pentru a fi eficientă. Sunt menționați toți pașii proiectului, de la stabilirea temei și a obiectivelor până la planificarea documentației, a timpului și a sarcinilor în echipa de lucru. Deosebită, prin importanță dar și prin faptul că o asemenea cerință nu am regăsit-o în alte competiții, ni se pare recomandarea de a ține un jurnal de cercetare. Acesta este văzut de către organizatori ca un certificat de autenticitate a muncii, iar de către elevi ca o modalitate de a personaliza proiectul, de a arăta implicarea lor în cercetarea istorică.

O pledoarie în favoarea implicării într-un asemenea concurs trebuie să cuprindă următoarele aspecte:

1. Putem aplica teoria inteligențelor multiple (Gardner) în contextul actual al școlii.

2. Elevii își pot descoperi punctele tari și le pot pune în valoare.

3. Testele tradiționale devin inutile de îndată ce școala este absolvită. În schimb, în viața din afara școlii, proiectele individuale și de grup sunt modalitatea de lucru cea mai frecventă. Elevii vor avea o ucenicie pentru munca după școală.

4. Elevii sunt angajați pentru o perioadă de timp semnificativă; ei trebuie să conceapă schițe, să le revizuiască, să reflecteze asupra lor.

5. Se dezvoltă relații interpersonale, de cooperare.

6. Demonstrează înțelegerea dobândită în parcurgerea curriculum-ului; se cooperează cu alte discipline școlare.

7. Putem depăși etapa critică a micșorării numărului de ore de istorie și a asaltului disciplinelor „cifrelor”.

În plus, evaluarea realizată subliniază:

a. profilul individual: capacitățile cognitive ale elevilor: punctele tari, limitele, etc.

b. operarea cu concepte, fapte, deprinderi: elevul-elevii au ocazia să selecteze faptele, conceptele și deprinderile în funcție de cerințele proiectului

c. calitatea muncii: inovația, imaginația, judecata, execuția, realizarea.

d. comunicarea: cu alți profesori, cu alți adulți, cu colegii, cu ei înșiși.

12. Broșura concursului ISTORIA MEA - EUSTORY, Ediția a IV-a, 2005-2006: *Acasă. Ieri și azi: locuri, oameni, obiceiuri*, p.3.

e.reflecția: capacitatea de a se distanța de propria lucrare, de a evalua progresul făcut, de a-și aprecia singur munca.

Proiectul îmbogățește colaborarea dintre profesor și elevi prin noile roluri care sunt determinate de el; elevul are rolul principal și dobândește un grad mare de implicare în propria formare prin conceptualizarea, realizarea și prezentarea eficientă a proiectului. Profesorul este cel care orientează și consiliază în toate fazele activității, este moderator, facilitator, resursă, este factorul esențial al procesului pentru că el stabilește obiectivele sau competențele care nu sunt negociabile cu elevii. Pe scurt el are **rolul de tutore**.

Materialele realizate de Fundația Körber, cele tradiționale precum și cele on-line¹³, sunt importante pentru a clarifica rolul tutorelui:

- Elevii sunt cei care formulează ideile, planurile, obiectivele. Lăsați-i să ia deciziile și să fie activi.
- În legătură cu motivația elevilor, trebuie să fiți ca un combustibil care alimentează și permite continuarea activității.
- Păstrați-vă interesele și așteptările personale în umbră. Intervenți doar dacă este necesar.
- Ajutorul pe care îl veți da este strâns legat de competențele grupului de lucru.
- Pregătirea tehnicilor care oferă un cadru și o orientare pentru cercetare este foarte importantă pentru ca elevii să-și atingă scopurile.
- Întâlnirile regulate ale grupului de lucru sunt utile pentru procesul de constituire a echipei.
- Elevii au dreptul de a înțelege și de a se implica. Încercați să găsiți în fiecare participant abilități care să fie valorificate pe parcursul lucrului.¹⁴

Pașii recomandați pentru tutorele și elevii implicați într-un proiect ISTORIA MEA - EUSTORY sunt următorii:

1. Selectarea(stabilirea) temei astfel încât
 - să permită dobândirea unor noi experiențe
 - să țină seama de interesul participanților
 - să se lege de situații din viața elevilor
 - ceea ce se învață să fie important pentru societate
2. Alcătuirea planului, când responsabilitatea revine elevilor care formulează și răspund următoarelor întrebări:
 - Ce idei avem?

13. www.istiftung.de/internationale_verstaeingung/eustory, data ultimei accesări 28.02.2006, Lothar Dittmer, Detlef Siegfried (Hrsg.), *Spurensucher. Ein Praxisbuch für historische Projektarbeit*, Hamburg, 2005.

14. ultima accesare 28.02.2006.

- Ce ne trebuie?
- Ce plan ne este de folos?
- Pe cine putem întreba?
- Cine ne poate ajuta?

3. Activitatea grupului pentru colectarea și selectarea materialului; elevii hotărăsc:

- Ce trebuie să schimbăm?
- Ce trebuie să regândim?
- Ce ne place?
- Cum putem fixa experiențele(fotografii, desene, înregistrări video, audio, etc.)?

4. Prezentarea rezultatelor:

- Cum ne prezentăm proiectul:broșură, expoziție, Power Point, etc.?
- Unde are loc prezentarea?
- Pe cine invităm?
- Cum organizăm spațiul?
- Cine răspunde de aparatură?
- Cine moderează evenimentul?

În final considerăm utilă prezentarea a două fișe de evaluare folosite în jurizarea concursului desfășurat în România. În prima etapă a selecției, fișa A are în vedere:

I. Evaluare sintetică:

- a. lucrare remarcabilă
 - b. lucrare bună
 - c. lucrare slabă
- Lucrarea nu se ia în considerare deoarece:
- - nu se încadrează în nici un fel teme propuse
 - - nu folosește nici un fel de izvoare istorice
 - - reprezintă în mod clar un plagiat
 - - alte motive

II. Lucrarea

- - are tema specifică clar definită
- - folosește mărturii orale
- - folosește izvoare scrise inedite
- - folosește izvoare scrise edite
- - folosește relice materiale
- - folosește alte izvoare
- - citarea surselor și a bibliografiei este riguroasă
- - concluziile sunt clar exprimate

Fișa B este folosită în etapa superioară și are în vedere:

I. Elemente generale:

- a.claritatea definirii subiectului și adecvarea acestuia la temă
- b.caracterul sistematic al procesului de cercetare

II. Folosirea izvoarelor:

- a.adecvarea izvoarelor folosite la subiectul propus
- b.diversitatea izvoarelor folosite
- c.complexitatea documentației utilizate în raport cu subiectul și cu accesibilitatea altor surse
- d.spiritul critic în folosirea izvoarelor
- e.calitatea analizei
- f.rigoarea trimiterilor

III. Redactare/prezentare

- a.calitatea redactării/structurării
- b.stilul
- c.folosirea elementelor non-textuale
- d.rigoarea științifică a raționamentului istoric.

IV.Rezultatul cercetării

- a.claritatea și fundamentarea concluziilor
- b.raportarea concluziilor obținute la stadiul actual al cunoașterii istorice
- c.explicitarea relevanței lucrării
- d.dimensiune comparatistă.

Toate acestea pentru că elevii noștri au dreptul să cerceteze istoria, să afle ceea ce încă nu este scris în cărți, să învețe descoperind.